

Чесний підхід

Як розвивається часникова галузь в Україні та світі, чому склався дефіцит української продукції та як новостворений часниковий хаб допомагає входити у цей бізнес

Сергій Паращенко, засновник компанії «Чистий продукт» (Дніпропетровська обл.)

Після початку війни та потрапляння південних і східних регіонів в окупацію й зону бойових дій овочівники за рік-два перемістили свій бізнес і вирівняли дефіцит овочів новими плантаціями на інших територіях. Проте цього взагалі не можна сказати про часниковий сегмент — його так і не компенсували. Проте ж і до війни ця галузь була не повністю завантаженою. Лівову частку ритейлу багато років і до сьогодні становить дешевий і менш якісний китайський імпорт.

Причиною ситуації, що склалася, стала насамперед відсутність якісного садивного матеріалу та його обсягів. Люди купують головки часнику невідомого походження в недобросовісних постачальників. Бізнес на цій культурі в Україні має погану репутацію через бізнесових ділків, які купують часник незрозумілої репродукції, незрозумілого сорту і перепродають його як посадковий. А в ре-

зультаті виробники втрачають усі свої вкладені кошти вже на початку свого часникового бізнесу. Ба більше, знайти якісний садивний матеріал для одночасного закладання сумарно великих площ, наприклад, 100–150 га, практично неможливо.

Тому нині як ніколи є куди розвиватись і масштабувати виробництво часнику. Це ми й поклали в основу концепції Українського часникового хабу «Вирощуємо разом».

УСЕ ДЛЯ ФЕРМЕРА

На часі умови склалися так, що стати справжнім лідером у насіннєвій темі часнику дуже легко — просто все треба робити чесно й відповідно до чинного законодавства, що ми успішно і робимо!

Ми вже 17 років вирощуємо часник і вісім з них — суто насіннєвий матеріал, під яким щорічно засаджуємо площу від 50 до 70 га. Наша компанія сьогодні дійшла певного рівня знань і технічної забезпеченості. Наразі максимально пасивно працює Асоціація виробників часнику; часниковий кооператив UkrUp через війну припинив роботу; одеський «Агропатріот», за деякою інформацією, після масштабної пожежі закритий свій бізнес і виїхав за кордон; «Насіннєвий завод часнику» також майже не працює, я вже не кажу про «Білоцерківський інститут часнику», який вже давно «здувся», навіть не надувшись... Як бачите, всі назви гучні, а результативної роботи в часниковій темі — повний нуль! У зв'язку із цим на часниковому ринку з'явилися гравці, які обіцяють виробникам «золоті гори», заманюючи їх у цей бізнес, м'яко кажучи, неправдивою інформацією, і продають виробникові за дуже великі гроші часник, використовуючи надуманий європейський авторитет інколи типу «... це класний закордонний сорт...», а насправді навіть не придатний як садивний матеріал.

А тому не зайвим буде нагадати, що крилатий вислів «Усе починається з насіння!» і досі є дуже й дуже актуальним! Ось тому і виникла величезна пуста ніша для консолідації та структуризації цього бізнесу. Гріх не взяти це у свої руки, вирішили ми та зробили це.

Щоб усе було чесно, наше господарство є відкритим для всіх зацікавлених в тому, щоб заробляти на часнику. Ви можете побачити, як ми це робимо на наших полях, отримати консультації й зрозуміти, як треба працювати

Сергій Паращенко

у цьому бізнесі, в чому й буде допомагати створений нами Український часниковий хаб.

Проаналізувавши складові виробництва й інтереси фермерів, ми сформували склад хабу з різних учасників, кожний з яких відповідає за конкретний напрям. Щоб нарешті фермер почав працювати з якісним сертифікованим садивним матеріалом з етикеткою UA, у хабі має бути насіннєве господарство — це наша компанія «Чистий продукт», офіційно зареєстрований виробник насіння. До речі, на сьогодні це єдине сертифіковане господарство по часнику в Україні.

Ми забезпечуємо виробників посадковим матеріалом не лише для вирощування товарного часнику, а й під розширення нашого насіннєвого господарства та виробництва на експорт. Особисто ми вже шість років вирощуємо посадковий матеріал для продажу у Європу. Для фермера, який прагне перейти від товарного виробництва на насіннєве, ми завжди відкриті й готові допомогти. Це важливо, тому що насіннєва тема завжди цікавіша за товарну, але не кожний зможе її подужати.

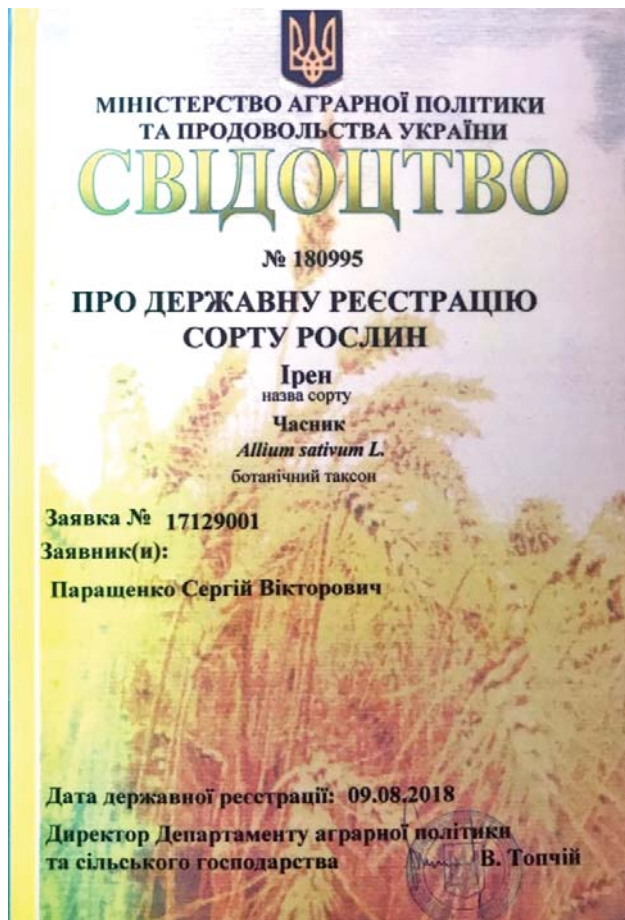
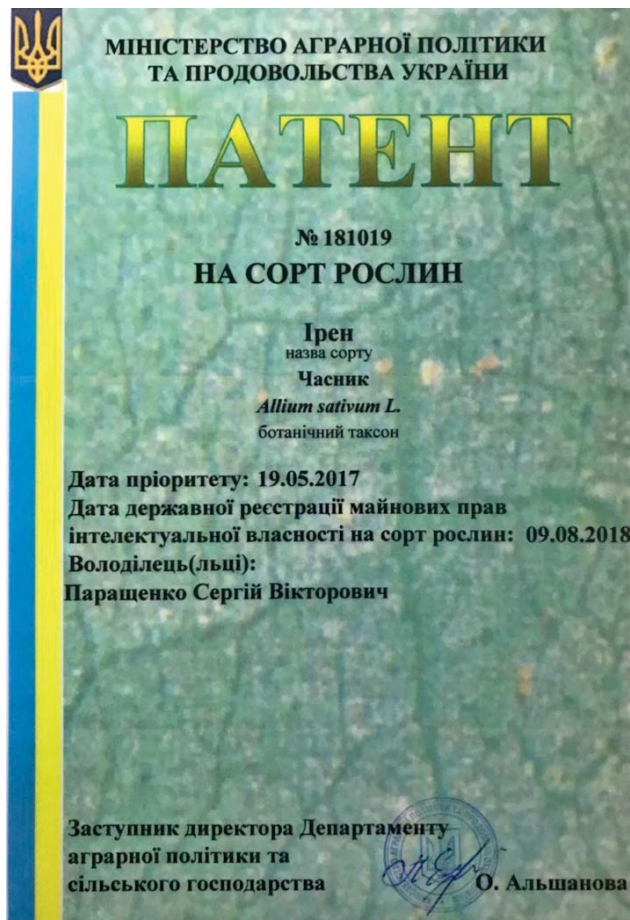
Друга роль, яку я зі своєю компанією хочу відіграти у цьому хабі, — це онлайн-навчання для фермерів, які будуть зацікавлені, щоб їх часникові проекти були максимально успішними.

За багато років у нас накопичилося так багато корисної інформації, що вже неможливо тримати її у собі й використовувати тільки для себе. Також завдання хабу — агрономічний супровід фермера, зокрема, з виїздом у господарство. Є новітні технології вирощування часнику, якими ми поділимось із вами, і які ви не знайдете ні в яких підручниках. З цими технологіями ми постійно експериментуємо і відпрацьовуємо їх. Це проекти з поливом і — без і для різних видів садивного матеріалу часнику.

СКЛАДОВІ ХАБУ

Нині з нами працюють господарства, що мають від 1,5 га до 27 га під часником. Як розрахувати бізнес-план для кожного з них — вирішується індивідуально. Насамперед ми вивчаємо можливості виробника: людський ресурс, місце розташування, стан ділянки й склад ґрунту, наявність поливу та сховищ, наявну техніку. Всіма видами садивного матеріалу часнику, який ми вирощуємо за сезон, можна забезпечити посів площею понад 200 га. Ураховуючи, що до нашого часникового хабу вже підтягнулися інші господарства, на наступний рік ми плануємо згрупувати насіння на 400–500 га потенціальної площі під часник. Приблизно 40 га насіннєвих посівів до хабу

вже додалися. З тим 55 га також закладено в нашому господарстві на наступний рік. Мінімум площі, з якої ми радимо починати, щоб отримати відчутний результат, — 5 га. Від 10 га — це вже буде хорошим проєктом. А саме від 5 га надаємо агрономічний супровід, а саме: придбання насіння, закладання плантації, догляд, збирання, зберігання, доопрацювання та збут.

5 га — це дешево й сердито, і гнати комбайн для збирання такої площі немає сенсу. Власник може спокійно підрикти плантацію плоскорізом і протягом трьох тижнів часно вибрати часник — на це знадобиться дуже небагато робочих рук, у середньому 2–3 людини на гектар.

Наведу приклад нашого рекорду з ручного збирання: 97 людей за зарплатного фонду 103 тис. гривень за день після плоскорізу вибрали часник на площі 6 га. 10 людей за 10 днів витягнуть ті самі 6 га часнику. Тому ми не нехтуємо ручним збиранням, який у нашому разі (збирання садивного матеріалу часнику) є лагіднішим. Проте, коли ви вирощуєте товарний часник на великій площі, рекомендація тільки одна — механізоване збирання.

Якщо треба придбати або орендувати повний набір техніки для механізованого виробництва, треба закладати мінімум 10 га посівів, а то й більше.

У нашому хабі «Вирощуємо разом» передбачено супровід спеціалізованою технікою: як надання її в оренду,

так і продаж — відповідні бази з нею створено у двох місцях країни.

Окрім того, обладнання для малого фермера за доступними цінами виготовляють кілька українських фірм. А якщо буде потреба, ми надамо практичні рекомендації, щоб переоснащений культиватор КРН-5,6 виконав майже всі технологічні операції у вашому невеликому часниковому проєкті.

Другий учасник хабу — це українсько-німецький центр UDAZ, який є представником в Україні відомої іспанської компанії Zosari з виробництва всієї лінійки техніки для часнику. Остання представлена 8-рядною сівалкою, 4-рядним комбайном і повною лінією переробки — від шліфування до розбивання на зубки та їх калібрування. Ця вся техніка і складське обладнання з доробки часнику — вже в Україні й успішно працює.

Третій партнер хабу — компанія, що постачає ЗЗР та добрива, — «Захід-Агробізнес», з якою ми працюємо вже сім років і дуже задоволені їхнім асортиментом продукції, яку вони пропонують, а також її якістю та цінами з можливістю відтермінування платежів. Ви зможете на кінець зими закупити комплект агрохімії на 80–100%.

Наступний, четвертий учасник хабу, відповідає за полив. Проєкт різноманітних систем зрошення, аналіз води, постачання складників, їх монтаж і рекомендації з живлення через фертигацію — за компанією «ТерраТарса».

До речі, часник можна вирощувати й без поливу, але тільки в регіонах із достатньою кількістю вологи. Зокрема, ми в Дніпропетровській області на деяких ділянках робимо це дуже успішно і без зрошення. До того ж крім ґрунтово-кліматичних показань є певні методики щодо густоти сівби, якості та розміру садивного матеріалу. Це можна робити також у Вінницькій, Житомирській, Київській, Полтавській, Чернігівській, Сумській, Львівській, Тернопільській та деяких інших областях. Без поливу складно вирощувати в Одеській, Миколаївській і Херсонській областях.

П'ятий учасник хабу відповідає за збут. Український ринок на сьогодні складається так, що виробництво не встигає за попитом. Однак і сам ринок є хаотичним: більш-менш великих промислових виробників, яких я знаю, набереться на 100 га, решта — дрібні фермери та домогосподарства. Такий ринок зручний для «перекупів» — вони консолідують безліч малих обсягів і виходять на звичайні ринки, а інколи й на супермаркети.

Тому ми сформували так званий відділ збуту, в якому присутній і ТОВ «Рекорд-Агро» — великий імпортер насінневої картоплі, озимої цибулі сівка та експортер деяких видів української продукції. Збут ми вибудовуватимемо

націленим і на експорт, і на внутрішній ринок. Сьогодні великі мережі супермаркетів змушені «зістрибувати» на китайський часник, бо немає стабільних поставок українського. Цього року ми вже реалізували деякі напрацювання з пакування часнику та продажу його через мережу ритейл.

Як правило, китайські, іспанські, індійські й італійські виробники (основні світові лідери) працюють за своєю майже єдиною технологією: вони вирощують переважно ярі й озимі сорти, які або не мають стрілки взагалі, або викидають її дуже слабо й не завжди, бо в них немає таких зим, як у нас, і це унеможливорює стабільно вирощувати часник із повітряної цибулі. Тому і вирощують майже весь свій часник тільки із зубка. Проте такий садивний матеріал вироджується й катастрофічно втрачає врожайність і свою генетичну силу.

Що у цій ситуації роблять, наприклад, французи? Вони об'єднують 20 господарств у кооператив, за власні кошти організовують для членів свого кооперативу спеціалізоване насіннєве господарство, завданням якого є постійне оздоровлення посадкового матеріалу. Його позбавляють вірусів через технологію *in vitro* (через пробірку), потім розмножують у добре ізольованих теплицях зі спеці-

Однозубка сорту Ірен

Повітряна цибулина

Зубок

алізованим ґрунтом і без доступу зовнішньої середовища. І доки такий садивний матеріал часнику буде готовий для фермера минає довгих п'ять років. Та і вартість одного такого зубка (не головки часнику) сягає космічних 1 євро за штуку! Така одна головка коштує 5–6 євро.

Для українського озимого часнику всього цього не треба — сама природа подарувала нам ідеальні умови. У нашому кліматі ростуть місцеві озимі сорти, які дуже активно і стабільно стрілюють і дають «повітрянку». А вона є природним оздоровленням — сорт починає працювати з чистого листка, вільний від основних хвороб. Це дає величезну фору українському виробникові, якому можуть позаздрити навіть світові часникові лідери. Однак ми всі цим не користуємося на повну, тому що, вибачте, побутує думка, що не вміємо вирощувати з повітрянки. Так, це важко, але можна навчитися. Важливо — зібрати не просто повітрянку (це може зробити будь-який дядько на власному городі), а саме ту, що відповідає певним нормативам, і бажано взята з первинного розсадництва садивного матеріалу часнику. І ми не стоїмо на місці — змогли ж цього року з повітрянки зібрати вручну 70 т якісної однозубки й експортувати. А на сьогодні вже придба-

ли спеціалізований комбайн для збирання однозубки. Отже, справи підуть іще швидше й об'ємніше!

НАГОДА ДЛЯ ЧАСНИКОВОДА

Згідно з графіком динаміки цін, який створюють аналітики ринку за останні 10 років, по всіх овочевих культурах спостерігаються у гривневому (а пропорційно — і в доларовому) еквіваленті так звані «гойдалки», коли ціна на той чи інший овоч щороку стрибає з високої ціни до низької й навпаки. Окрім часнику — у нього щороку майже рівна лінія, і вона буде такою завжди, адже нашого часнику бракує, і він генетично не пристосований для торгівлі ним цілий рік.

Тому на наш ринок весною — на початку літа першим буде завжди заходити молодий дуже дорогий єгипетський і турецький часник, потім — ніша до грудня для нашого українського, максимум до січня-лютого іще можна знайти деякий український часник із холодильника і — все. Далі на ринку лишається тільки китайський часник, який зазвичай завершує сезон і є у цей час найдорожчим. Навіть якщо він буде 1–2 дол./кг у закупці в Китаю, то на полиці нашого супермаркету ми все одно побачимо 3, 4, а то й 5 дол./кг, бо ніхто не пропустить можливості на ньому заробити. А нині на збільшення ціни китайського часнику в Україні впливає значне здорожчання логістичних витрат на його доставку. Саме тому часник є стабільно-валютною і нішевою культурою.

Наразі Євросоюз, як і раніше, витримує свого роду ембарго на китайський часник у вигляді різноманітних квот і митних податків, і для нас це також може бути доброю нагодою, щоб експортувати у ЄС свій український, зокрема і садивний часник, бо Україна й досі має з Євросоюзом так званий торговий безвіз і безлімітну тарифну квоту на часник!

Бажаю всім добрих урожаїв, набуття досвіду та необхідних знань у вирощуванні часнику! ■

САДІВНИЙ МАТЕРІАЛ ЧАСНИКУ

(ЗУБОК, ОДНОЗУБКА, ПОВІТРЯНА ЦИБУЛИНА)
ВІД ОФІЦІЙНОГО НАСІННЕВОГО ГОСПОДАРСТВА
ТОВ «ЧИСТИЙ ПРОДУКТ»

- ПОВНИЙ АГРОНОМІЧНИЙ СУПРОВІД
- ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
- ВИКУП ВИРОЩЕНОГО ВРОЖАЮ

52005, вул. 8 Березня, 23,
Дніпровський район, Дніпропетровської обл,
Тел. +380993561137, chistiiproduct063@gmail.com

